

BEMÆRKNINGER

om

Betænkning fra det ved Fængselsselskabernes Møde i Viborg i
August Måned 1881 nedsatte Udvalg.

Som det vil ses, slutte de følgende bemærkninger sig til den foran aftrykte betænkning. Det var en overraskelse at modtage denne; thi det nedsatte udvalgs tilværelse var, sandt at sige, gået mig af glemme. Men betænkningen var tillige en velkommen overraskelse for mig. Dels bringer den nemlig en mulighed for en udvikling af vore fængselsselskabers virksomhed, en sag, hvorfor jeg på forskellig vis tid efter anden har taget ordet, såvel før Tidsskriftet begyndte at udkomme, som senere i samme. Dels slutter betænkningen sig i hovedsagen til de af mig, som før nævnt, til forskellige tider fremsatte anskuelser om en organisation af fængselsselskaberne. Men det er også kun i hovedsagen; thi den indeholder ganske vist i enkelthederne afvigelser, som jeg anser for meget betydningsfulde, fra min opfattelse af de heldigste former for en ordning, der kan berettige til forventninger om en virkelig, kraftig virksomhed til den sags fremme og udvikling, den skal tjene. Disse afvigende anskuelser kunne imidlertid ikke formindske takken til udvalget, fordi det at de opstillede spørgsmål har taget anledning til at foreslå en organisation af fængselsselskaberne i Danmark. En forstandig og vel gennemført iværksættelse af en sådan vil ganske vist kunne bidrage i høj grad til at

fremme resultaterne af straffefulbyrdelsen, særligt i retning af tilbagefaldet, hos os.

Som det ses af betænkningen, havde udvalget fire spørgsmål at besvare. Nummer 2 af disse angår udgifterne til den løsladtes beklædning, som nu uforholdsmæssig tynde på de bestående fængselselskaber. Spørgsmålet var, om disse udgifter ikke kunde afholdes ad anden vej. Udvalget henviser dette til overinspektøren for fængselsvæsenet. Ved siden heraf udtaler det imidlertid ønskeligheden af, at fangen ved afleveringen til strafanstalten er så rigelig forsynet med beklædningsgenstande, at han kan løslades anstændig klædt og uden i den første tid derefter at komme i trang for klæder, medens han søger erhverv. Denne udtalelse synes at vidne om, at udvalgets medlemmer have været ubekendte med, at opbevaringen af fangernes medbragte klæder under straffetiden, som ofte er lang, volder nogen besvær, at det ikke undgås, at de af og til fortæres af møl, ligesom at de i mellemtiden kunne blive for små.

De øvrige tre spørgsmål besvarer betænkningen under ét på grund af deres indbyrdes sammenhæng, og denne besvarelse er hovedsagen. Den går i korthed ud på, at fængselselskaberne også bør tage sig af dem, *som løslades efter fængselsstraffe*, deriblandt også af de med legemsstraffe revsede børn. Denne udvidelse fordrer en ordning med *forbindelser og tilsyn i forøget omfang*, som slutter sig om *hvert enkelt fængsel i landet*, og *forøgede pengemidler*. I den hensigt foreslås, at forholdene for København ordnes af det der bestående selskab. De to selskaber, Vridsløselille og Horsens, som have dannet sig om de to tilsvarende strafanstalter, bestå som hidtil. *Disse 3 selskaber blive altså udenfor organisationen uden at være bundne til noget lokalt område*. Derimod gå de to andre selskaber, det fynske og Viborgs, som alt arbejde for *lokale områder*, Fyn og Jylland, ind under organisationen. *Desuden dannes to selskaber på Sjælland, et på Lolland-Falster og et på Bornholm*. I forbindelse med disse lokale hovedselskaber dannes et *udvalg*,

som det er ønskeligt, at undersøgelsesdommeren tiltræder, *ved hvert, enkelt fængsel*. Dette skal ikke indsamle penge til egen anvendelse, det skal føre tilsynet med de understøttede, det skal væsenligt kun anbringe i arbejde, men ikke yde pengenhjælp, i hvert fald kun højst ubetydelig, uden det fængselselskabs bevilling, under hvis område det ligger. I tilfælde af at det gælder afhjælpning af den første trang, for at personen ikke skal søge til fattigvæsenet, kan udvalget handle på egen hånd, „*hvad også vil forøge deres interesse for gerningen*“. Skulde de tilstrækkelige kræfter til at danne det lokale udvalg mangle, f. ex. ved et landfængsel, menes undersøgelsesdommeren alene at kunne være udvalg.

Den centrale virksomhed bliver fremdeles hos fængsels-selskaberne for større dele af landet. Disse skaffe pengene og forbindelserne, tage beslutning om understøttelserne og vedligeholde samvirken med de andre selskaber, *overhovedet de bære den hele sag*. De skulle endelig arbejde hver for *sin kreds sammen med selskaberne for strafanstalterne*.

De nødvendige forøgede pengemidler venter man at få ved hjælp af den opmærksomhed, sagen vil vække i publikum, når den føres frem. Ligeledes venter man gennem justitsministeriet at opnå bidrag fra politikasserne.

Hele denne udvidede virksomhed fører tanken hen på en *centralisation af de stedlige fængsels-selskaber, altså de 3 selskaber, som høre til strafanstalterne, skulle være udenfor centralisationen*. De stedlige selskaber bevare deres autonomi. Centralorganet skal udbrede kundskab om alt, hvad der kan fremme opgaven, varetage den almindelige samvirken med andre beslægtede selskaber, den nøjere forbindelse mellem selskabernes virksomhed og straffefuldbyrdsen, vedtage de almindelige grundsætninger for hele virksomheden, repræsentere selskaberne overfor stat og statsmyndighederne, udgive en samlet beretning, dels vedrørende pengevæsenet, dels almindelige statistiske oplysninger.

Organet foreslås endelig sammensat af formændene for

alle fængselselskaberne med formanden for Københavns selskab som født formand. Der bør åbnes udvej til, at også enkelte andre mænd med interesse for og indsigt i gerningen kunne tilkaldes som medlemmer. Forhandlingerne kunne føres skriftlig; *hvert andet* år bør dog *den hele* bestyrelsesamles. Organet foreslås kaldet „Fængselselskabernes hovedbestyrelse“. —

Det punkt, hvorpå betænkningens forslag til en organisation hviler, er altså dette, at der også bør ydes hjælp i forskellig form efter behovet til dem, som løslades efter fængselsstraffe. Om dette punkt er man enig overalt i de civiliserede stater. Det behøver derfor ikke, hvad betænkningen også går ud fra, nærmere at begrundes. Thi vel kan den, som løslades efter en ofte længere tids strafarbejde have vanskeligere ved at få plads i samfundet igen end den, som er straffet med en mindre straf, og hin kan af den grund trænge til at støttes; men hovedøjemedet med fængselselskabernes virksomhed er dog det, at så få straffede som muligt falde tilbage. Dette har åbenbart lettest udsigt til at nås ved også at tage dem, som straffes første gang og med mindre straffe, under armene. På det punkt har man i almindelighed ungdommen og den mindre fordærvelse at bygge på.

Også med hensyn til valget af de straffe, som skulle kvalificere til bistand, kan der ikke let være uenighed. Dog er det måske tvivlsomt, om man har gjort ret i at udskyde tvangsarbejde. Iblandt dem, der undergives den straf, vil der også kunne findes nogle, som behøve hjælp. Det skal imidlertid indrømmes, at en udvidelse i den retning ikke vil være vanskelig, når først sagen er i gang.

Spørgsmålet bliver således egenlig om formen, man vil lægge virksomheden i. Om den kan der naturligvis være forskellige opfattelser. Givet må det dog være, at den hjælp, som skal ydes, såvel af hensyn til dens form som dens omfang og anvendelse, i sidste instants helst i hvert tilfælde må udgå fra en person, der er modtageren så stedlig

nær som muligt. Det er dette hensyn, som har bevæget et par af de bestående selskaber til at få mænd i forskellige egne af det område, hvorpå de virke, til at føre tilsyn med de hjælpne. Da her nu er tale om at hjælpe folk, som afsone straffe i de mange små fængsler, der findes rundt om i landet, måtte det ovennævnte hensyn ganske naturligt gøre sig gældende. Udvalget måtte således, hvad også er sket, komme til at foreslå oprettelsen af kredse, en for hvert lille fængsel, til at tage sig af de fra dette løsladte. Om man kalder dem udvalg, hvad betænkningen foreslår, filialer eller selskaber, har i og for sig mindre at sige, når man ikke tænker sig en særlig form for hver benævnelse.

Derimod har som alt bemærket den form, man vil give udvalget, for at blive ved det udtryk, betænkningen benytter, utvivlsomt stor betydning for den hele sags iscenesættelse, videre virksomhed og udvikling. I det punkt mener jeg, at betænkningen er slået ind på en forkert vej, og at dens forslag vil kunne få en slappende indflydelse på bevarelsen såvel af ordningen som af virksomheden, selv om det ikke lægger hindringer i vejen for selve dannelsen af udvalgene. Fejlen ligger efter min opfattelse hovedsagelig i *den ringe selvstændighed*, som betænkningen vil give udvalget, sågodt som i hele dets virksomhed. De alt i en lang årrække bestående fængselsselskaber have jo en rig erfaring for, hvor besværligt det er at holde interessen for deres gerning vedlige i publikum. Ganske vist have de fleste af selskabernes bestyrelser langt fra gjort, hvad der kunde gøres for at hæve interessen højere op; de have i hovedsagen nøjedes med at at udtale i deres beretninger en opfordring til medborgerne om at støtte dem. Vanskeligere vil det blive at holde interessen vedlige i de små kredse, under små forhold, når man kun er et udvalg, som repræsenterer et selskab, der har sit sæde langt borte. Efter betænkningen skulle udvalgene samle pengebidrag til de større selskaber, hvoraf de ere led, men ikke til eget behov, de kunne af hine selskaber tilstås et mindre beløb til at anvende i påtrængende tilfælde, i

andre skulle de henvende sig om penge til hovedselskabet. De skulle hovedsagelig anbringe i arbejde og føre tilsyn ligesom indstille dem, som skulle løslades, til understøttelse. Ved denne virksomhed er her ikke blot talt om de mænd, som skulle danne udvalget, men også om dem, der skulle give arbejde eller iøvrigt bistå, ligesom også om dem, som skulle yde bidrag til hovedselskabet. Det er således i hver lille kreds en mængde personers interesse for sagen, der skal lægges beslag på. Nu ved jo enhver af erfaring, at det er langt lettere at sætte folk i bevægelse for en sag, når man kan lade dem føle sig hver som en, om endog lille, selvstændighed indenfor den fælles virksomhed. „Det har jeg udrettet“; den følelse giver strax lyst og interesse for at udrette mere i samme retning. Men det bliver der ikke tale om her. Ikke engang deres pengebidrags anvendelse kunne de glæde sig over uden på lang afstand. Virksomheden på nært hold tilskynder let den enkelte, som evner det, til et dybere greb i pungen, når der opfordres dertil. Også det vil man gå glip af. Udvalgets få mænd ville ikke finde den støtte hos deres kredsfolk, fordi de på grund af den valgte form stå dem fjærner. Det solidariske, båndet, som skal binde dem sammen, den fælles interesse, vil i de fleste tilfælde ikke blive følt, og sagen vil komme til at lide derunder.

At min påstand er rigtig, beviser betænkningen selv. Den siger nemlig side 5, linie 28: i sådanne tilfælde bør udvalgene sikkert kunne handle på egen hånd, *hvad også vil forøge deres interesse for gerningen*. — Men føler betænkningen, at interessen for gerningen forøges ved følelsen af den mindre selvstændighed, hvem vil da mene, at den større selvstændighed skulde have en anden, modsat virkning? Desuden hele hovedvægten ligger jo på at skabe og bevare den rigeste interesse netop på stedet, hvor personen, som skal støttes, tager ophold. I omegnen af det fængsel, hvor personen afsoner sin straf, vil han jo i almindelighed også være bedst kendt. Hvem kan bedre end den kreds

tage bestemmelse om hans støtte og donnes form? Hvorledes skulde et fjærnt selskabs bestyrelse bedre kunne gøre det? Det kan kun gå efter udvalgets indstilling; men til hvad nytte skal det omsvøb være? Kun tidsspildende, bekosteligt, slappende for bestyrelsen, som handler tildels i blinde, og slappende for interessen i den lille kreds kan det blive, men aldrig praktisk og således heller ikke gavnligt for sagen selv. Hvorfor skulde iøvrigt de mindre kredse være mindre nøjeregnende med deres penge, end de store selskaber ere? Hver gang spørgsmålet om en sammenlutning af fængselselskaberne har været bragt på bane, har altid den første indvending været: men vore penge ville vi selv råde over.

Det naturligste, synes mig, må være at søge en forening dannet for hvert fængsel med den størst mulige selvstændighed. Kan man ikke nå det overalt, nøjes man med mindre, med et udvalg uden penge, ja endog med en enkelt mand. Kortsagt, man tager, hvad man kan få, men sætter en selvstændig forening som det mest attråværdige. I tidernes løb må så de små voxe sig større. Der vil desuden i flere kredse være lokale forhold at tage hensyn til, som en selvstændig lokal bestyrelse alene vil kunne drage fordel af eller arbejde med.

Når jeg ovenfor sagde, at man sine steder måtte komme til at nøjes endog med en enkelt mand, kunde jeg have føjet til, endog med politimesteren alene. Når betænkningen nævner underdommeren, så er denne jo faktisk også politimesteren. At denne høres i kredsens forhandlinger om hjælp, er jo naturligt, men heller ikke mere, thi i kredsen må personen i almindelighed anses for bekendt nok. At derimod politimesteren alene danner et understøttelsesudvalg vil i de fleste tilfælde ikke være heldigt. Det skal indrømmes, at det tilfælde kan komme, og så må man selvfølgelig sige tak til, sålænge man ikke kan få nogen bedre. Spørgsmålet er rent principielt. Hvor fængselselskabssagen er forhandlet i udlandet, er det,

støttet på en erfaring, som er let forklarlig, opstillet som princip, at gerningen ikke bør være en autoritetssag og må være så fjærnt som muligt fra politiets hånd. Den løsladte skal forstå, at det er samfundet, der rækker ham en hånd, ikke fængslet, ikke politiet. Thi til det sidste betror han sig ikke, han vil altid mistænke det for at se skævt til ham. I Sachsen gik det endog så vidt, at de bestående selskaber, over 50, døde hen, så længe politi- og øvrigheds-personer stod i spidsen for dem. Da selskabernes bestyrelse siden 1872 ere komne til at bestå af private, af borgerne, blomstrede de op igen og trives nu godt under ledelse af et centraludvalg ligesom i Würtemberg.

Det andet hovedpunkt i betænkningen om organisationen er, at der, i henhold til forslaget om oprettelsen af de stedlige, uselvstændige udvalg dannes 4 ny fængsels-selskaber, to for Sjælland, et for Lolland-Falster og et for Bornholm. Disse skulde da være centrer for de respektive større landområder, hvorefter de tog navn og hvor de havde sæde, medens det bestående fynske selskab overtog samme bestilling for Fyn, og Viborgs ligeledes for Jylland. Derimod skulde Københavns, Vridsløselille og Horsens selskaber være udenfor denne organisation og fremdeles have hele landet til område hver for sig. Hvad København og Vridsløselille selskaber angår, vise de imidlertid løsladte fra Jylland og Fyn til de derværende selskaber, og iformodenlig må de gøre gengæld for sjællænderes vedkommende mod Horsens. Men i *virkeligheden* få disse selskaber så kun til område Sjælland med øerne, eller med andre ord de ere ligeså stedlige som Fyns og Viborgs selskaber. Hvorfor kan da Vridsløselille selskab ikke overtage den bestilling at være centrum for de sjællandske kredse? For det første, kan der jo svares, er det at træde ind i organisationen en frivillig sag såvelsom det at løse sig fra forbindelsen. Vil den nærværende bestyrelse ikke, kan den jo lade være. Er det det gamle pengespørgsmål, som lægger hindringer ivejen, eller er det forøget arbejde, så falde begge dele tildels bort, når kredsene blive så

selvstændige som muligt og altså få deres egne penge. Hvad end grunden er, så er det ikke heldigt at begynde en organisation med, at pillerne, hvorpå der kan bygges, blive udenfor bygningen. Skal en organisation tænkes, må den, som al naturlig udvikling, foregå på grundlag af det bestående, og det er de temmelig solide 5 fængselselskaber, som nu alt have eksisteret i en lang årrække.

Ere disse selskaber ikke livskraftige nok til at bære en organisation, hvorledes tror man da at skulle kunne skabe 4 ny selskaber, deraf to på Sjælland, hovedoplandet for Vridsløselille og Københavns selskaber? Mig forekommer det ubegribeligt, at medlemmer af de bestående selskabers bestyrelser kunne anse det for en let sag at skabe ny selskaber, medens man årlig i de beståendes beretninger må beklage, at der ingen fremgang er i deres udvikling; bidragene formindskes, og ny medlemmer træde ikke til. Skylden er ganske vist bestyrelsernes, der så godt som intet gøre for at vinde fremad. De overkomme kun at holde sagen gående, men ikke mere. Ikke des mindre synes de dog ikke tilbøjelige til at række hånden til den eneste mulighed for en udvikling, en organisation. Medens man som sagt intet har udrettet for de bestående selskaber, mener betænkningen, at nu, når der røres op i publikum, sagen diskuteres og flere kræfter sættes i bevægelse, vil pengene nok strømme ind. Ser man hen til fortiden, er der større grund til at vente det modsatte.

At centrale selskaber for større landområder ere nødvendige, hvad enten man stiller de mindre kredse, som lægges ind under de centrale, mere eller mindre selvstændigt, derom behøver man ikke at forhandle. De ville jo allerede ved organisationens træden i kraft få en stor opgave, som vil kræve anstrængelser. Men det må være givet, at det, som er et af hovedpunkterne, at de små kredse skabes, vil gå langsomt og trække ud, når disse først skulle vente på, at centrale selskaber oprettes. Det må af den grund også være givet, at de tilstedeværende selskaber,

altså her nærmest Vridsløselille, lettest og hurtigst vi kunne bidrage til organisationens virkeliggørelse. Jo tidligere denne træder i virksomhed, desto før drager også det nævnte selskab fordel af den.

At der foruden ved organisationen stadigt vil blive forhold at afgøre mellem det centrale selskab og dets kredse, følger af sig selv, og altså også endel arbejde for det centrale selskabs bestyrelse. Omfanget af dette vil imidlertid bero på forretningsgangen. I så henseende synes det mig ikke at være nødvendigt at gøre det centrale selskab til gennemgangsled for understøttelsen, som skal ydes i kredsen, hvor den løsladte kommer hen. Denne nødvendighed bliver så meget mindre, som man gør den mindre kreds selvstændigere. Også heri ligger et argument for de mindre kredsers større selvstændighed.

Imidlertid skal jeg ikke opholde mig længere ved de centrale selskaber, hvis nødvendighed, som før sagt, må anses for givet. Kun hævder jeg, at det er upraktisk at tænke på at oprette ny centrale selskaber for områder, hvor man alt har gode betingelser i så henseende at bygge på, og særligt upraktisk synes det mig at være, når man kender de bestående selskabers vilkår. De ville desuden lettere vinde tilgang ved at optræde som et centrum, end ny kunne vente at få den pekuniære støtte, som for disses vedkommende skal være langt betydeligere for at optræde som centrer. Iøvrigt vil der være en udvej at gå, når intet kan ordnes i øjeblikket med Vridsløselille som centrum for Sjælland, den nemlig, at lade det centrale selskab, om jeg så må sige, centralstyrelsen, optræde indtil videre som centrum for Sjælland.

Alle de foran omhandlede enkeltheder, thi det er de, om de endog blive hovedmomenter i organisationen, må kunne henlægges til hovedorganets afgørelse, således at man, ligesom jeg nævnte ved kredsene, lader dette bringe det bedst mulige ud af de bestående forhold også med hensyn

til de centrale selskaber. Organisationen vil da udvikle sig lidt efter lidt, eftersom hovedorganet arbejder med større eller mindre ihærdighed, og resultatet vil måske endog blive gunstigere, end hvis man nu træder frem med en fuld færdig organisation. Det, der kan være genstand for en diskussion, kan efter min opfattelse kun være, om der skal organiseres, og derom kan man, synes det efter betænkningen, let blive enig. Enkelthederne må næsten falde, som de kunne. Dernæst må der blive tale om *et fællesorgan for hele organisationen*. Uden dette falder den helt sammen. Dettets form må blive det næste forhandlings-emne, og, da også enighed om nødvendigheden af et fællesorgan må forudsættes, i virkeligheden det eneste.

Forinden jeg går ind på at omtale fællesorganet, skal jeg blot bemærke, at jeg ligesom betænkningen og i henhold til de foranstående udtalelser om at lade enkelthederne ligge, mener, at Københavns fængselselskab er den naturlige repræsentant at forhandle med for Københavns vedkommende. På den anden side mener jeg ikke, som betænkningen gør, at København bør holdes eller holde sig udenfor organisationen. Er imidlertid først en god organisation grundlagt og særligt et dygtigt fællesorgan skabt, ville forholdene lidt efter lidt bringe alt, fængselselskabssagen vedrørende, ind under organisationen.

Hvad nu *fællesorganet* angår, skal jeg hidsætte, hvad betænkningen anfører som organets opgave eller rettere opgaver. *Udbredelse af kundskab om alt, hvad der kan fremme en heldig udvikling af fængselsvæsenet og selskabernes opgave, den almindelige samvirken med andre beslægtede selskaber, den nøjere forbindelse mellem selskabernes virksomhed og straffefuldbyrdelsen, det måtte repræsentere selskaberne overfor staten og statsmyndighederne, udgive en samlet beretning om den hele virksomhed dels vedrørende pengevæsenet, dels almindelige oplysninger af statistisk art.*

Heri må enhver samstemme, der kender til disse forhold. Men ingen kan negte, at det er meget betydelige

opgaver, der fordrer kræfter i fællesorganet med interesse for og kendskab til disse forhold, og ingen kan negte, at de forudsætte en sluttet organisation af *alle* de faktorer, som arbejde i sagen, med andre ord af alle selskaberne, for at opgaverne fyldestgørende kunne varetages.

Betænkningen vil imidlertid realisere fællesorganet ved en *centralisation af de stedlige fængselselskaber*. Her er altså atter København, Vridsløselille og Horsens fængselselskaber holdte udenfor organisationen. Ikke desto mindre skulle formændene for *alle* landets fængselselskaber, altså også de sidstnævnte, efter betænkningens forslag danne fællesorganet. Og yderligere foreslås, at formanden i Københavns fængselselskab, der som bemærket ellers er udenfor den hele ordning, skal være fællesorganets fødte formand (deri ligger åbenbart en antydning af, at København er fællesorganets sæde). Forhandlingerne føres skriftligt (de fire selskabers formænd bo nemlig i de forskellige landsdele); *men hvert andet år bør organet dog sammenkaldes*.

Man sammenligne nu de store, foran anførte opgaver og så det her nævnte instrument, som foreslås til at realisere dem. Mon der da virkelig vil være mange, som ville kalde forslaget praktisk, eller som ville tro, at den foreslåede ordning vil blive istand til blot nogenlunde at svare til hensigten? Allerede det, at nødvendigheden tvinger organets medlemmer til at forhandle skriftligt, viser, hvor lidt praktisk det er. Thi det er dog en erfaringsætning, at på den måde fremmes enhver sag, som forhandles af flere, kun langsomt og med mindre tilfredsstillende resultat. Desuden er det ikke let at skrive betænkninger i sager, hvortil man kun kender lidt. At dette sidste vil være tilfældet for flere af de opgavers vedkommende, som fællesorganet skal overtage, kan der ikke være tvivl om.

Når man yderligere ved, at vore fængselselskabers bestyrelser, såsnart de en sjelden gang have taget sig over at virke for sagen på måder, som fjærner sig lidt fra deres

egne snevrere områder, ikke ere komne længere end til i det højeste at få den gode hensigt optaget i lovene, kan man så være berettiget til at mene, at de herrer formænd, som i almindelighed hver for sig trække et hårdt læs i fængselselskabernes gerning, så de ikke har tid til at se ud over deres eget fængselselskabs grænser, og så at de intet kunne få tid til at udrette for deres altid begrænsede pengevilkår, kan man, som sagt, så tro, at de skulde få tid til at udrette noget for de store opgaver, som skulle være genstand for fællesorganets virksomhed? Altså også på dette punkt kommer det upraktiske ved betænkningens forslag frem. Desuden, hvis det er frygten for et forøget arbejde for formændene, som har holdt særligt de tre foran nævnte selskaber udenfor organisationen, og det kan der være sandsynlighed for, hvorledes kunne de da få tid til at være medlemmer af fællesorganet?

Der er så efter forslaget kun én mand tilbage til at trække hele løsset, og det er formanden for Københavns fængselselskab, fællesorganets fødte formand. Men det kan dog heller ikke kaldes praktisk, når man tænker på de store opgaver, som skulle helliges opmærksomhed, som der skal virkes for på forskellig vis, som fordre flere mænds arbejde, når de skulle røgtes forsvarligt. Dette sidste kan kun ske ved, at de enkelte kategorier af opgaver lægges i hænderne på enkelte medlemmer eller særlige udvalg af fællesorganets medlemmer. Men dertil nytte formændene i fængselselskaberne, som bo fjærnt fra hinanden i landet, intet.

Til dette kommer der et moment, som også fortjener lidt opmærksomhed. Formanden for Københavns fængselselskab er tillige chefen for fængselsvæsenet. Skal han nu også være formand for fællesorganet, så skal han efter det anførte blandt andet repræsentere selskaberne overfor staten og statsmyndighederne. Men han skal også repræsentere staten overfor selskaberne. Afset fra dette dilemma vil, efter de for disse forhold i udlandet opstillede principer og efter almindelige begreber, vel også hans formandsskab

være forkasteligt. Selvfølgelig kan han træde tilbage som formand for fængselselskabet; men hvorledes man end vil stille sig, kan man ikke mene, at den ene mand, den fødte formand, skal være istand til at løse eller fremme de opgaver, der foran ere opstillede af betænkningen.

Nu hedder det ganske vist i betænkningen: Dog bør der åbnes udvej til, at også enkelte andre mænd med særlig interesse for og indsigt i gerningen kunne tilkaldes som medlemmer af bestyrelsen (for fællesorganet). Det må vel formodes, at man derved har villet afskære nogle af de foran gjorte indvendinger. Men der mener jeg, man handler lidet rigtigt. Thi findes der virkelig mænd med interesse og indsigt for den sag i fællesorganets hovedsæde, have de et berettiget krav på at være medlemmer, men de skulle ikke tilkaldes som af nåde. Enhver sand interesse for den sag, enhver virkelig indsigt i de forhold findes hos så få, at det er en slig organisations pligt at knytte dem så inderligt som muligt til sig.

Hovedhjørnestenen i hele sagen er fællesorganet. På dets sammensætning beror det, hvad der skal komme ud af organisationen. Blicher det livskraftigt, ere organisationens enheltheder i øjeblikket af mere underordnet betydning. Den foreslåede sammensætning ser altfor autoritetsmæssig ud, og det er netop det, den ikke skulde være. Når der i fængselselskabssagen er tale om principer, er et af de første dette, at sagen skal være en samfundssag og ikke nogen autoritetssag. Den skal derfor bæres af mænd i samfundet, hvis interesse kan vindes for den. Til dem slutter publikum sig lettest. Lad os huske på, hvad jeg foran har meddelt om forholdene i Sachsen, hvor det autoritetsmæssige slog sagen ihjel. Sagen trænger til interesse og kendskab i den oplyste del af publikum, ja den kan overhovedet ikke trives uden denne, selv om alverdens politikasser ydede bidrag dertil. Det er derfor en nødvendighed at danne fællesorganet af mænd med interesse, indsigt, indflydelse og tid til at virke for sagen. At så-

danne i tilstrækkeligt antal ville findes i København, vil vel ingen drage i tvivl? Det må vel også anses for givet, at det er en fordel, at organet kan samles, når det er ønskeligt, ligesom også at den fælles interesse holdes vedlige og stimuleres ved den jevnlige personlige sammenkomst af medlemmerne, endvidere at repræsentationen bliver ganske anderledes betydningsfuld også ved medlemmernes personlige tilstedeværelse og deres personligheder. Kort sagt der vil ad den vej tilføres arbejdet for løsningen af opgaverne et ganske andet liv end efter betænkningens forslag, og det er jo fra fællesorganet, at livet skal udgå og holdes vedlige i alle organisationens dele. Som et eksempel på, at det ikke er heldigt, når en fællesbestyrelses medlemmer bo fjærn fra hinanden, skal jeg anføre den nordiske penitentfærelsesforening. Dens bestyrelse består af cheferne for fængselsbestyrelserne i de nordiske lande. Foreningen skal efter lovene samles hvert andet år. Den var sidst samlet i 1882 og vil ikke endnu i år blive sammenkaldt. Heraf vil man desuden se, at denne forening ikke gør en særlig dansk fængselsforening overflødig, hvad måske nogle kunde mene.

Er nu et fællesorgan, som det af betænkningen foreslåede, ikke ønskeligt, fordi det er upraktisk og vil mangle livskraft, bør det erstattes ad anden vej. Man har i så henseende flere forbilleder i udlandet. Et af de nyeste og kraftigste er *Société générale des prisons* i Paris. Dets virksomhed omfatter i hovedsagen de samme opgaver, som betænkningen lægger på fællesorganet. I nogen lighed med dette selskab måtte det ikke blive nogen vanskelig opgave at danne en almindelig fængselsforening; navnet har tildels mindre at sige. Selv om man ikke nåede længere end til en nogenlunde stortallig bestyrelse, vilde der være lagt en lovende grund til en velsignelsesrig udvikling af fængsels-selskabssagen. Ja man vilde måske også komme til den erkendelse, at forening og bestyrelse kunde være ét. Medlommernes pengebidrag vil nemlig ikke blive et hoved-

moment, men derimod interesse og indsigt. At chefen for fængselsvæsenet blev medlem, kun ikke formand, følger af sig selv, og det samme gælder for et eller flere af medlemmerne af bestyrelsen for Københavns fængselselskab eller for andre fængselselskaber, forsåvidt disse medlemmer bo i København eller dens umiddelbare nærhed.

Hovedsagen er, efter min opfattelse, at der skabes et organ, som kan magte sagen og dens rolige udvikling; thi strax vil den ikke kunne stå fuld færdig, selv om man tog bestemmelse om alle enkelthederne deri. Disse anser jeg for i hovedtrækkene tildels at være givne i betænkningen. De behøve derfor heller ikke nærmere at afhandles, men bør formentlig overlades til fællesorganets egen bestemmelse og virksomhed.

I henhold til alt det anførte mener jeg derfor, at en almindelig dansk fængselsforening bør søges oprettet med den opgave at virke for fængselsagen på alle dens områder og særligt for en over hele landet udbredt understøttelse af personer, som ere kriminelt tiltalte, med bistand af de alt bestående fængselselskaber.

FR. STUCKENBERG.
